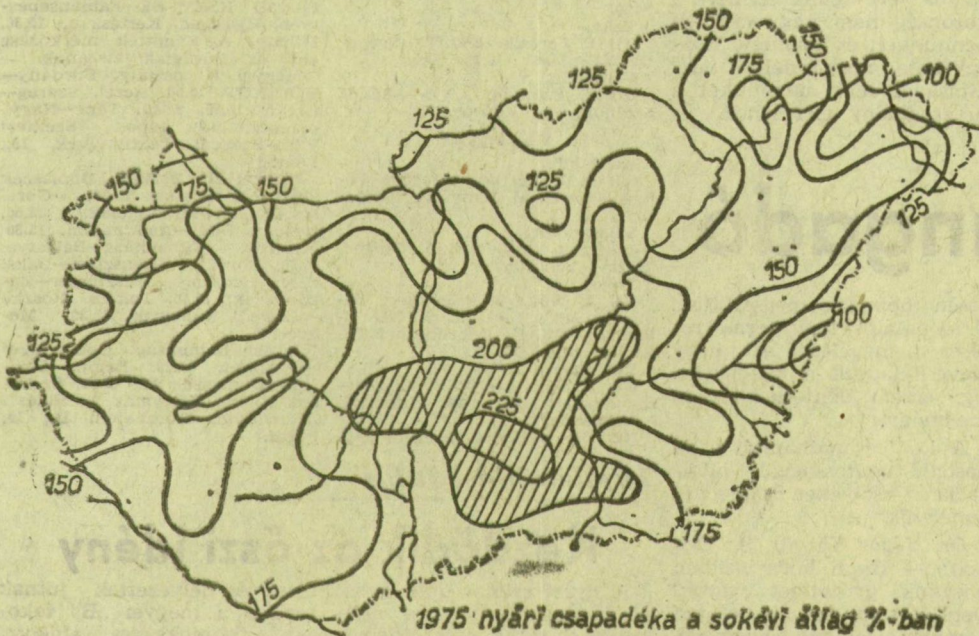

Az idei nyár időjárásai mérlege

1975 nyári csapadék a sokévi átlag %-ban

Az elmúlt nyár időjárását sok tekintetben méltán nevezhetjük rendkívülinek. Ez, főként az Alföld középső és déli területein, a szokatlanul bőséges csapadékban és a szűkös napsütésben nyilvánult meg. Az országos időjárási adatok alapján tekintjük át kissé részletesebben az 1975-ös nyár meteorológiai viszonyait.

Ha a havi középhőmérsékletek alakulását szemléljük, nyarunkat mérsékelt hőmérsékletűnek minősíthetjük. Június középhőmérséklete mintegy 0,5, júliusé és augusztusé 1 fokkal maradt a sokévi átlag alatt. Ennek ellenére, leszámítva a június 2-5., június 30.-július 2. és július 25.-28. közötti napokat, kellemetlenül hűvös időjárás az idei nyáron nem alakult ki, ellenben elmaradt az igazi kánikula. Így például Szegeden 30 fokot meghaladó felmelegedés (úgynevezett hőségnap) idén nyáron mindössze 13 fordult elő, holott egy átlagos nyár során városunkban majd kétszer ennyit, 25 hőségnap bekövetkezésére számíthatunk. Az erősebb felmelegedések hiányát jelzi az is, hogy Szegeden a legmagasabb hőmérséklet az elmúlt nyáron csupán 32 fok volt (június 24-én és július 15-én észlelték), holott a maximális nyári felmelegedés átlaga a Dél-Alföldön 35-37 fok. Ennek ellenére sok panaszzal hangzott el idén a kánizás miatt, ami oka az ismétlődő eszések miatti nagy páratartalom volt. Ez ugyanis gátolja az emberi test párologtatását és hőleadását, s így módon mérsékelt felmelegedés esetén is nagymértékben fokozza a szervezet hőterhelését.

Elmúlt nyarunk legjellegzetesebb időjárási sajátossága a szokatlanul bőséges csapadék volt. Az ismétlődő záporok, zivatarok miatt országunk túlnyomó részén a szokásos nyári csapadék 150 százalékánál (másfélszeresénél) is több hullott le, sőt a Duna-Tisza közének déli felén a normálérték kétszeresét is meghaladta a június 1.-augusztus 31. közötti időszak csapadéka, amint azt mellékelt térképünk szemlélteti. A csapadéktöbblet csak országunk északi-északkeleti határvidékén volt csekélyebb, s mindössze Záhony és Kőrörszakál környékén maradt kevéssel a nyári hónapok csapadéka a sokévi átlag alatt. Ezzel szemben Bács-Kiskun megye túlnyomó részén és Csongrád megye nyugati felében a szokásos nyári esők 200-225 százaléka hullott le.

Az elmúlt nyár csapadéka országos átlaga 292 mm volt. Az 1871-1975. közötti 105 év legcsapadékosabb nyarai hazánkban sorrendben a következők: 1940 (320 mm), 1955 (314 mm), 1966 (308 mm), 1896 (307 mm), 1913 (297 mm) 1975 (292 mm). Országos átlagban idei nyarunk ugyan a hatodik helyen áll csak a legcsapadékosabb nyarak sorában,

azonban Szegeden az 1871 óta végzett meteorológiai megfigyelések szerint a második legcsapadékosabb nyár volt. Szeged legcsapadékosabb nyarai sorrendben a következők: 1872 (356 mm), 1975 (299 mm), 1972 (293 mm), 1969 (290 mm), 1893 (290 mm). Tehát 103 éve nem volt városunkban olyan esős nyár, mint az idei. Az idei nyár legnagyobb eső június második felében és július elején, s augusztus 24-30. között hullottak. Más nyarakon szokásos hosszabb csapadégmentes időjárás jóformán nem is volt az idén, mindössze július 25.-augusztus 4. között alakult ki tartósabb száraz szakasz.

A sok eső miatt, főként a Dél-Alföldön jelentős napfényhiány mutatkozott. Így Szegeden a három nyári hónap napsütéses óráinak összessége mindössze 663 volt, szemben a normálértéknek megfelelő 866 órával. Városunkban tehát kerekén 200 órányi napsütéssel maradt adós az idei nyár.

Dr. Péczely György
egyetemi tanár

Hozzászólás

A fehér-tói madárpusztulásról

Halál arat a gulipánok földjén — címmel drámai hangvételű írás fordult a közvéleményhez a szegedi Fehér-tó szomszédságában nemrég lezajlott madárpusztulás miatt a Délmagyarország augusztus 30-i számában. Jó szándékú írója az emberi rövidlátást marasztalja el a féltve őrzött madarak tragédiájában, és némi környezetkialakítás javaslatával kívánja megelőzni az ismétlődéseket.

Ha itt tényleg olyan mulasztás történt, amely megszüntethető lett volna kellő gondossággal, akkor ez nyilvánvalóan a terület használóinak-kezelőinek felelősségét is felveti. Ezért hát a továbbiakban sem mellőzhetjük a nyilvánosságot, amikor tisztázni kell a történetek körülményeit.

A nyár végi madárpusztulás nem újkeletű jelenség, kisebb-nagyobb mértékben majdnem évente tapasztalható volt, már máskor is a Fehér-tavon. Kiváltó okait éppen a szegedi madárvilág köztisztviselőiben álló kutatója, néhai dr. Beretz Péter tárta fel évtizedeken át folyamatos szabadtéri megfigyelések és számos laboratóriumi vizsgálat adataira támaszkodva, de a külföldi szakirodalom is hasonlóképpen magyarázza az ilyen madárvészeket. A fehér-tói madárpusztulásokat — néhány járványos baromfitegesség esetétől eltekintve — többnyire az ún. botulizmus váltotta ki, a Clostridium botulinum nevű kórokozó által termelt toxin okozta mérgezés. Ez a kórokozó általában jelen van minden környezetben, de az oxigénben szegény, langyos pocsolyáiviz különösen kedvez szaporodásának, és az ilyen helyeken felhalmozódva mérgező. Ebben a környezetben ugyanakkor különösen vonzó adottság kínálkozik az izspalako, alsóbbrendű élőlényekből táplálkozó vízimadarak számára, így a tömeges fertőzésnek nagyok a lehetőségei.

A botulizmus nemcsak hazai viszonylatban, hanem

külföldön is hatalmas károkat okoz a vízi madárvilágban, azonban a szabadterei védekezés alkalmazható lehetőségeit ez ideig megtalálni sehol sem sikerült. Megoldás lenne a legalább egy, vagy másfél méteres mélységű, tiszta, átfolyó víz oxigéntömegének biztosítása, vagy a másik véglet, a nagyon gyors, teljes kiszáritás. Mindkét módszerre azonban legfeljebb zárt baromfitelep műszaki viszonyai adhatnának lehetőséget. Az Alföldön nyár végén mindenfelé nagy területeken található zátonyos szegélyű, száradó szikes víz, lehalasztás céljából lecsapolt halastó, vagy megrekedt belvizek iszapos pocsolyája. Mind megannyi fertőző góc. Az itt elhulló madarak veszteségét a természet önszabályozó rendszerének számlájára írhatjuk, ezért nincs értelme ilyen esetben a madárvédelmi jogszabályok hivatkozásának, vagy a cikk révén érintett termelőszövetkezet erkölcsi elmarasztalásának azért, mert a kaszálójáról lecsapolta a belvizet.

Végül a cikk azon gondolatával kell még röviden foglalkoznom, amelyek a hajdani, ósállapotban levő Fehér-tó feltámasztási kísérleteiben látják a helyi madárvédelem célkitűzéseit. Azt hiszem egy ilyen törekvés eleve zátonyra futtatná a természetvédelmi elképzeléseket.

Szeged sokat emlegetett „Vadvizországa” csak egyike volt hajdan a Dél-Alföld hasonló jellegű és biológiai értékű szikeseinek. Az itt fészkelő, de ugyanakkor számos más sós vizű tavunkon is honos, jellemző vízimadarak nemcsak az egyetlen területre ragaszkodtak, hanem a szikes életterek mindenkor szeszélyesen alakuló fészkelési és táplálkozási adottságaihoz igazodva, változtatva használták ki a lehető legnagyobb mértékben az Alföld gulipánállományosa Budapest közelében levő Apajpusztától a déli országhatárig egyszer ide, másszor oda

tömörülve, mintegy tizenöt-husz tavon otthonos.

Amikor a felszabadulást követő évek élelmiszer gondjainak kényszere a Fehér-tó majdnem teljes területét halastóvá változtatta, az innen kiszoruló madárvilág nem veszett el, csupán a közeli, alkalmasabb fészkelőhelyekre települt. Azóta e felvívóhelyek jelentősebbjei egytől-egyig szigorúan védett természetvédelmi területekké váltak Kardoskúton, Pusztaszerezen és a Duna-Tisza közének nemzeti parkhoz tartozó szikes tavain.

A Fehér-tó legendás hírét, UNESCO nyilvántartásba vett, nemzetközi természetvédelmi értéknek elismert adottságát sohasem annak a néhány jellegzetes fészkelő fajnak köszönhetné, amelyek itt ritkaságnak számítottak, de ugyanakkor tömegesen találhatóak Európa tengerpartjain. A szegedi Vadvizországa, mint madárvonulási gyűlékezési helytöltő be igazi, kontinentális jelentőségű hivatás. Ilyen vonatkozásban kiemelt szerepét megőrizte a jelenben is.

A terület jövőjét a természetvédelmet hivatalból művelők, a sorsáért aggódó kutatók, de nem utolsósorban a szegedi közvélemény az utóbbi években gyakran megvitatta. Ezek során egyértelműen bebizonyosodott, hogy a halastavak évi víz-cseréje, műtrágyázása, takarmányozása következtében az életter fizikai és kémiai tulajdonságai megváltoztak. Sem a várható anyagi áldozatok, sem a tudományos szempontok nem indokolnák az olyan rekonstrukciós próbálkozásokat, amelyek lo-kálpatrióta megokolásból a szomszédba települt fészkelőmadarak visszaszalagoltatását szorgalmaznák. Ugyanakkor lassan kibontakozott egy másik, jövőbe látóbb tervezés, amely Fehér-tóól Pusztaszeregre elnyúló tájvédelmi körzet keretében a Fehér-tó, a Sasért, a Labodári gémtelpeket, a pusztaszerei Büdösszékét és az ópusztaszerei nemzeti emlékparkot fejleszté közel nemzeti park nagyságrendű védett területté. Ez a megye vezetőinek egyetértésével és értékes támogatásával megindult szervezés a jelen adottságaival számol és a most is meglegző sok-sok természetudo-mányos, történelmi, néprajzi és agrártörténeti emléket kívánja a magyar kultúra számára hasznosítani.

Dr. Sterbetz István,

a Madártani Intézet mb. igazgatója, természetvédelmi főfelügyelő

Spanyolországi változások

2. Lázadó papok

A latin országokban van egy szó, aminek a kimondása főler a legsúlyosabb becsületsértéssel. Akit elkakap az indulat, az azt mondja: te fölszarvazott! A közelmúltban egy spanyol pap vasárnapi szentbeszédében hangzott el ez a szó, és nem is akárcsak sértegetett a plébános. Szerinte ugyanis Spanyolország kormányzója a fölszarvazottak. Ez a kis epizód a maga komikumával is jelzi, hogy milyen változások érlelődnek egy idő óta a spanyol katolikus egyházban.

Franco hatalmának majdnem négy évtizedig három bástyája volt: a hadsereg, az egyház és a hivatalos szakszervezetek. Az utóbbi években a szakszervezetek fokozatosan átalakultak a dolgozók érdekeit komolyan védő szervezetekké; a hadseregben mozgolódnak kezdtek a demokratikus gondolkodású tisztek; az egyház pedig egy idő óta elhatárolja magát a fasiszta rendszertől. A spanyol püspöki kar nemcsak egyénileg támogatta a fölkelőket, hanem 1937-ben közös pásztorlevélben adta áldását a „keresztes hadjáratra”, amelyet Franco és társai folytattak a köztársasági kormány ellen. Az idén áprilisban pedig a püspökök ugyancsak közös pásztorle-

vélben foglaltak állást a demokratikus szabadságjogok helyreállítása, általában az emberi jogok tiszteletben tartása mellett.

A mai Spanyolországban már senkit sem lep meg, ha arról olvas, hogy papokat bírságotk meg, vagy ítélték elzárásra, mert prédikációikban támadták a rendszert. A közelmúltban állították az úgynevezett közrendvédelmi bíróság elé a madridi egyházmegye egyik papját, akit azzal vádolnak, hogy „illegális politikai csoportokkal” állt kapcsolatban. Augusztus elején négy papot tartóztattak le, ugyancsak Madridban. Mivel nem voltak hajlandók kifizetni a rájuk kirótt bírságot, börtönbe kell menniük. Barcelonában pedig három apácát vettek őrizetbe „politikai” okok miatt.

A Franco-rendszer és az egyház kapcsolatának romlását jelzi az is, hogy a nyolcvan püspök közül ma már mintegy hatvan a fasiszta ellenfele. Az egyház politikai Spanyolországban is. Minél fiatalabbak a papok, minél közelebb vannak a munkásokhoz, a parasz-
tökhöz — általában a munkából élőkhez —, annál kevesebb közülük van a polgárháború nyomán kialakult

társadalmi és politikai rendhez. A nemzetiségek gondjai, nehézségei is táplálták az egyház öntudatra ébredését. Köztudomású, hogy Baszkföldön a papság kezdettől fogva az ellenállók pártján állt, Katalóniában pedig az egyházi támogatást élvező kereszténydemokrata csoportok és más katolikus szervezetek évek óta kapcsolatot tartanak fenn a munkásság marxista pártjaival.

A Madridban megjelenő „Posible” című lap a közelmúltban tette közzé egy régebben végzett szociológiai vizsgálat legfontosabb adatait. A több mint tizenötezer pap körében folytatott közvélemény-kutatásból megtudjuk, hogy a választadók többsége nem helyesli az állam és az egyház összefonódását, egyhármaduk pedig egyenesen úgy véli, hogy az káros és veszélyes az egyházra nézve. A politikai rendszerekkel kapcsolatos rokonszenvük alapján csak a papok harmincöt százaléka minősíthető jobboldalinak, míg a többi hatvanöt százaléka baloldali vagy középbaloldali.

Az általános helyzet ismeretében aligha lehet kétség afelől, hogy Spanyolország fordulat előtt áll.

Todero Frigyes

Sikeres oktatás a szakszervezeteknél

Eredményes tanévet zárt a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsának szegedi oktatási központja. Az elmúlt évi káderoktatási terv teljesítésének megvitatása az SZMT elnöksége legutóbbi ülésének egyik témája volt. A tervben huszonegy tanfolyam megtartása szerepelt, ehelyett azonban kettővel többet indítottak, amelyeken összesen 1179 tisztségviselő és aktivista vett részt. Ezenkívül esti tanfolyamot tartottak harminc eszperantista, illetve harmincöt turistavezető részére. E napokban fejeződik be hatvannégy szakszervezeti könyvtáros kéthetes továbbképzése. Újdonság volt az elmúlt tanévben, hogy harminckét Szolnok megyei pedagógus szb-títkárt és 33 szegedi könyvtáratot oktat-

A tanfolyamokat az e témakörre vonatkozó SZOT-határozatoknak, valamint az SZMT elnöksége tavaly szeptemberi határozatának értelmében szervezték és tartották meg. Felhasználta az oktatási központ a Bács-Kiskun és a Békés megyei területet eddigi tapasztalatait is. Valamennyi tanfolyam résztvevői hallgattak előadásokat a szocialista építőmunkáról, a munkásosztály és a párt vezető szerepéről, a szocialista, illetve az üzemi demokráciáról, a közgazdálkodásról és közművelődésről, valamint a szakszervezeteknek a szocializmus teljes felépítésében jutó szerepéről.

Az SZMT elnöksége segítette és ellenőrizte az oktatást.

Veres Péter Kollégium

Kettős ünnepséget rendeztek pénteken a Debreceni Agrártudományi Egyetemen. Dél előtt az aulában nyilvános tanácsüléson tartották meg az idei tanévnyitót és Veres Péterről neveztek el az egyetem kollégiumát. Az egyetem színháztermében rendezett ünnepségen leplezték Veres Péter emléktábláját.